

Utlandsstipendier och gästforskarbidrag

FAS utlyser utlandsstipendier och gästforskarbidrag för ansökan *senast torsdagen den 15 september 2005*. Fullständiga utlysningstexter samt ansökningsformulär med anvisningar finns på eKlara, <http://eklara.fas.forskning.se>.

Sista dag för att skicka in ansökan elektroniskt är torsdagen den 15 september 2005, kl 17.00. Ett undertecknat original och en kopia skall samtidigt skickas in till FAS, Box 2220, 103 15 Stockholm.

Utlandsstipendier

FAS utlandsstipendier skall göra det möjligt för forskare inom FAS ansvarsområde att vistas upp till 12 månader vid en utländsk forskningsinstitution för forskning och vidare meritering. Syftet är att utveckla kompetens och samtidigt främja internationell forskarrörlighet och forskningssamarbete över gränserna.

Värdinstitutionen skall vara välnummerad inom stipendiatens forskningsområde och utlandsvistelsen skall ge ett väsentligt kunskaps- och kompetenstillskott för fortsatt forskning inom FAS område.

Stipendieprogrammet är öppet i första hand för nydisputerade forskare och doktorander i slutet av avhandlingsarbetet (högst 2 år kvar till disputation) men även mer etablerade forskare kan söka stipendium för forskningsvistelse vid utländsk institution.

Stipendier om högst 30 000 kronor kan sökas löpande.

Gästforskarbidrag

Syftet med FAS gästforskarbidrag är att tillföra kvalificerade kunskaper och kompetens av betydelse för forskning inom FAS ansvarsområde. Gästforskarbidragen avser i första hand kortare vistelser (mindre än sex månader) för forskning, konsultationer, föreläsningar, seminarier (gärna också vid andra institutioner än värdinstitutionen).

Gästforskarbidrag söks av den svenska värdinstitutionen. Kostnader som kan bli täckta omfattar lön/arvoden, utrikes och inrikes resor och boendekostnader. Direkta forskningsomkostnader ingår inte i ett gästforskarbidrag.

Gästforskarbidrag om högst 30 000 exkl förvaltningspåslag kan sökas löpande.

Starka forskningsmiljöer

I forskningspropositionen för 2006–2008 avsätts sammanlagt 300 miljoner kronor för satsningar på starka forskningsmiljöer. Dessutom åläggs forskningsråden att också använda andra delar av sina anslag till sådana satsningar.

FAS beslutade vid sitt styrelsesammanträde i maj att i samband med Vetenskapsrådets utlysning i juni avisera om en egen utlysning med sikte på fördelning av bidrag i början av år 2007.

Beslut om utlysningstext, bidragens storlek och varaktighet kommer att tas vid FAS styrelsemöte i november. Information ges underhand på FAS webbplats.

Förslag från EU-Kommissionen om sjunde ramprogrammet för forskning

EU-Kommissionen har nu publicerat sitt förslag till det sjunde ramprogrammet för forskning, FP7. Några av huvuddragen i förslaget sammanfattas här. Hela dokumentet finns på http://www.eufou.se/Dokument/fp7_proposal.pdf.

Enligt planerna skall man fatta beslut om ramprogrammet under juni 2005. Parlamentet tänker engagera sig i processen. Parlamentets rapportör blir en tidigare polsk premiärminister med förre forskningskommissionären Bosquin som skuggrapportör. Två så tunga aktörer kommer sannolikt att vilja sätta sin prägel på slutresultatet.

Omfattning

Nytt är att ramprogrammet löper på sju år, 2007 till 2013, istället för tidigare fyra år. Detta gör det svårt

att jämföra budgetsiffrorna med sjätte ramprogrammet, men man kan grovt räkna med att förslaget innebär en fördubbling i 2004 års nivå till cirka 10 miljarder euro per år.

Motiven för fördubblingen av budgeten är:

- FP och gemenskapen måste bidra till treprocentmålet för satsningar på forskning.
- Den fragmentarisering som fortfarande finns i europeisk forskning. EU fördelar 6 procent av den sammanlagda europeiska forskningsbudgeten. I USA fördelas 95 procent federalt.
- Ramprogrammen har visat sig ha hävstångseffekter som är större än de nationella programmens.

Om man inte skulle få de önskade

resurserna, kommer man inte att skära ned budgeten med osthyvel utan istället ta undan delar av programmet, t.ex. det europeiska forskningsrådet, ERC. Den del som budgeterats för de tematiska satsningarna under Cooperation (se nedan) måste bestå.

Nyheter

En del nya koncept har introducerats i förslaget till FP7, t.ex.:

- Joint Technology Initiatives, JTI, skall stimulera privata investeringar i forskning, samverkan mellan näringsliv och forskning samt ett mer långsiktigt tänkande vad gäller industriforskningen än tidigare.
- Satsning på grundforskning genom det europeiska forskningsrådet, ERC.
- ERA-Net plus innebärande att FP7 kan finansiera gemensamma ansökningsomgångar.
- FP7 gör ett reellt försök att mobilisera andra finansiärer: Europeiska investeringsbanken, Strukturfonderna m.fl.

Information och kunskapsförmedling blir en viktig del av ramprogrammet. Den bakomliggande tanken är att om man inte når ut med resultaten av satsningarna har man kastat pengarna i sjön.

Man arbetar för att forskningspotentialen i hela EU skall kunna utnyttjas med samtidigt beaktande av kvalitetskriterier. Det innebär bl.a. att man tänker sig andra åtgärder för att underlätta deltagande i FP7 för forskare från mindre utvecklade forskningsländer än att kvotera in dem i projekten.

I övrigt är det inte så stora förändringar utan förslaget präglas av kontinuitet i förhållande till FP6, vilket i och för sig kan sägas vara en nyhet. Tidigare har ett nytt ramprogram oftast medfört tydliga omläggningar av färdriktningen.

Instrumenten

I FP6 var instrumenten en viktig del.

Nya instrument som Integrated Projects, Networks of Excellence introducerades och fick stort utrymme. I FP7 betonas inte instrumenten utan man talar istället om projekt av varierande storlek.

Begreppet SMRP, Socially Motivated Research Platforms, finns inte omnämnt i förslaget. Med SMRP menas "mjuka" motsvarigheter till Technology Platforms, plattformar som drivs inte av industrin utan av andra samhällsaktörer. Parlamentet har uppmanat kommissionen att stödja utvecklingen av SMRP. Utbildningsdepartementet är också intressade av att få till stånd SMRPs. Ingen vet dock riktigt hur en SMRP kan se ut och hur den kan tillskapas. Nyckelfrågan är här att intressenterna måste ut på banan. Det räcker inte med ett intresse från forsknings- sidan.

ningen för DGXII skall kommissionen ägna sig åt policy och inte åt detaljstyrning. Administrationen av de tematiska programmen har dock en politisk aspekt och skall ligga kvar på Kommissionen, men delar av implementeringen kan läggas ut.

Implementeringen av European Research Council, ERC föreslås läggas hos en egen myndighet. Man tänker sig ett råd plus en administrativ struktur som kan vara en *executive agency* eller en s.k. paragraf 171-konstruktion. Det handlar om 750–800 personer – framstående forskare, som skall ta fram programmet, plus ett sekretariat om 30–40 personer.

Struktur och budget

I jämförelse med FP6 har FP7 fått en mycket tydligare struktur. Här har Kommissionen lyckats i sina ambitioner att förenkla och förtydliga.

Förslag FP7 i miljoner euro fördelat på områden

Område	Föreslagen budget	Budget i procent	Innehåll
<i>Cooperation</i>	44 735	61,1	Projekt, ERA-net, paragraf 169-samarbeten m.m.
<i>Ideas</i>	11 942	16,5	European Research Council
<i>People</i>	7 178	9,8	Marie Curie
<i>Capacities</i>	6 978	10,5	Infrastruktur, SMEs, Science in Society, International Cooperation m.m.
<i>JRC</i>	1 824	2,5	Joint Research Centres
<i>Total EC</i>	73 215	100,0	
<i>EURATOM (2007-2011)</i>	3 103		

Strävan mot förenkling och decentralisering

I övrigt har man strävat efter förenklingar, man vill minska bördan i alla led för dem som söker. Instrumenten förenklas, finansieringsprinciperna och kontrollerna likaså, språket i forskningsprogrammets olika delar skall bli enklare.

Man går sannolikt mot en ökad externalisering av implementeringen av ramprogrammet – delvis i strid med DGXIIs personal. Enligt led-

Där FP6 talade om Att integrera gemenskapens forskningsverksamhet; Att strukturera det europeiska området för forskningsverksamhet samt Att stärka förutsättningarna för det europeiska området för forskningsverksamhet delas förslaget till det nya ramprogrammet in i fyra enkla och lättbegripliga områden:

- Cooperation
- Ideas
- People

- Capacities

Merparten av budgeten ligger på Cooperation, dvs. den traditionella EU-finansieringen av behovsmotiverade forskningsprojekt och forskningssamarbeten av olika art. Helt nytt är Ideas, som inrymmer budgeten för det föreslagna europeiska forskningsrådet.

För *Cooperation* föreslår man en fördelning av budgeten på följande nio teman. Man kan säga att forskningsfrågorna är i stort sett desamma som i FP6 även om rubriceringen skiljer sig något.

FAS-forskning inom FP7

Forskningsfrågor inom FAS ansvarsområde finns delvis inom *Health* men främst inom tema *Socio-economic Research*. Forskning om kost och hälsa finns i *Biotech, Food, Agriculture*.

Health

Nitton procent av budgeten för *Cooperation* eller 8,4 miljarder euro skall enligt förslaget satsas på forskning som förbättrar hälsan hos unionens medborgare samtidigt som den stärker konkurrenskraften hos den europeiska industrin inom hälsoområdet. Fokus skall ligga på bl.a. sådan forskning som omsätter grundforskningsresultat till kliniska applikationer. Barnhälsa och hälsan hos den äldre befolkningen är övergripande strategiska frågor.

Det mesta handlar om biomedicinsk forskning men det finns anledning för forskare inom FAS område att bevaka de planerade satsningarna på forskning om metoder för hälsofrämjande och förebyggande arbete samt i viss mån också om hållbara och effektiva hälsovårdssystem. Man flaggar i förslaget också för *additional actions* inom hälsopolitik och arbetsmiljö.

Socio-economic Research

Socio-economic Research and the Humanities är det budgetmässigt i särklass minsta, 2 procent av budgeten för *Cooperation*, vilket motsvarar drygt 100 000 000 euro om året,

FP7 – Teman inom området Cooperation

Tema	Milj. euro	Procent
<i>Health</i>	8 373	19
<i>Biotech, Food, Agriculture</i>	2 472	5
<i>Information Society</i>	12 756	28
<i>Nano, Materials, Production</i>	4 865	11
<i>Energy</i>	2 951	7
<i>Environment</i>	2 552	6
<i>Transport</i>	5 981	13
<i>Socio-economic Research</i>	798	2
<i>Security and Space</i>	3 987	9
Summa	44 735	61

ett ändå inte helt litet belopp.

I det följande återges delar av Kommissionens text för *Socio-economic Research*.

”The activities to be supported are listed below and are expected to contribute significantly to improve the formulation, implementation, impacts and assessments of policy in a wide range of areas such as economic, social, education and training, enterprise, international trade, consumer, external relations, justice and home affairs and official statistics policies. In addition, opportunities will be provided to address emerging socio-economic challenges as well as to undertake research on new or unforeseen policy needs.

Activities

- *Growth, employment and competitiveness in a knowledge society*: developing and integrating research on the issues affecting growth, employment and competitiveness, ranging from innovation, education including life-long learning and the role of scientific and other knowledge, to national institutional contexts.
- *Combining economic, social and environmental objectives in a European perspective*: by addressing the two key and highly interrelated issues of continuing evolution of European socio-economic models and economic and social cohesion in an enlarged EU, taking into account the protection of the environment.

- *Major trends in society and their implications*: such as demographic change including ageing and migration; lifestyles, work, families, gender issues, health and quality of life; criminality; the role of business in society and population diversity, cultural interactions and issues related to protection of fundamental rights and the fight against racism and intolerance.
- *Europe in the world*: understanding changing interactions and interdependencies between world regions and their implications for the regions concerned, especially Europe; and addressing emerging threats and risks without undermining human rights, freedom and well-being.
- *The citizen in the European Union*: in the context of the future development of the EU, addressing the issues of achieving a sense of democratic “ownership” and active participation by the peoples of Europe; effective and democratic governance including economic governance; and building a shared understanding and respect for Europe’s diversities and commonalities in terms of culture, institutions, history, languages and values.
- *Socio-economic and scientific indicators*: their use in policy and its implementation and monitor-

www.fas.forskning.se

Allmän information om FAS, projekt-katalog, ansökningstider, webbtjänst för forskare, bokhandel m.m.

ing, the improvement of existing indicators and the development of new ones for this purpose and for the evaluation of research programmes, including indicators based on official statistics.

- *Foresight activities* on major science, technology and related socio-economic issues such as the future demographic trends and the globalization of knowledge and evolution of research systems, as well as of the future developments in and across major research domains and scientific disciplines.”

Research Infrastructures

Inom området *Capacities* presenterar Kommissionen förslag beträffande stöd till infrastruktursatsningar. Det handlar dels om stöd till existerande infrastruktur för forskning men också om satsningar på ny eller utbyggd infrastruktur baserade på förslag från *European Strategy Forum on Research Infrastructures, ESFRI*. Det handlar mestadels om stora anläggningar för naturvetenskaplig forskning men det finns också två förslag som rör samhällsvetenskaperna: *European Resource Observatory for the Humanities and Social Sciences, EROHS* och *The European Social Survey, ESS*.

Syftet med EROHS är att skapa ”the dream machine of the humanities and social sciences”, som skall garantera tillgängliga och jämförbara europeiska data, som skall ge underlag för ny forskning, förbättra

möjligheterna till kunskap om sociala processer samtidigt som man driver fram en europeisering av humaniora och samhällsvetenskap. Man beräknar uppbyggnadskostnaden till 27,5 miljoner euro över två år.

The European Social Survey (ESS) har initierats av *European Science Foundation* som en jämförande undersökning av förhållanden och uppfattningar i europeiska länder. Undersökningen genomförs på samma sätt och med samma formulär i ett flertal länder.

Den första datainsamlingen för *European Social Survey (ESS)* genomfördes år 2002 i 23 länder och den andra under hösten 2004. Den centrala administrationen av undersökningen bekostades av EU, planeringsgruppsmöten bekostades av ESF medan de nationella undersökningarna betalades av respektive land. De svenska datainsamlingarna finansierades gemensamt av Vetenskapsrådet, Riksbankens jubileumsfond och FAS.

FAS remissvar på sjunde ramprogrammet

Utbildnings- och kulturdepartementet har begärt in synpunkter från ett stort antal myndigheter och organisationer som underlag för det svenska ställningstagandet till förslaget. FAS har koncentrerat sitt svar till de delar som direkt berör forskning för vilken FAS har ett finansieringsansvar. FAS har bl.a. tagit upp följande:

- Health bör innehålla större satsningar på folkhälsoforskning mot bakgrund av behovet av kunskapsunderlag på det hälsopolitiska området. Den traditionella arbetsmiljöforskningen liksom forskning om psykosociala arbetsmiljöfrågor bör också få större utrymme; sjukskrivningstalen är höga i många medlemsländer och kemiska och fysiska arbetsmiljöproblem är långt ifrån eliminerade i det utvidgade Europa. Den forskning om kost och hälsa som nu ligger inom Biotech, Food och Agriculture bör föras till Health, där de kan inkluderas i ett större folkhälsosammanhang.
- Beträffande Socio-economic Sciences and the Humanities instämmer FAS med syftet med satsningarna och motiven som redovisas i förslaget men anser att de beskrivningar som görs av de ingående temana begränsar och leder bort från väsentliga frågor.
- FAS stöder förslagen beträffande inrättandet av det Europeiska forskningsrådet, ERC, samt förslagen om uppbyggnad av samhällsvetenskapliga databaser i delprogrammet *Capacities*.

Mer information finns på www.eufou.se, där du också lämnar in din anmälan om deltagande. Katharina Lindahl svarar på frågor, e-post: katharina@eufou.se.